

ISSN 2695-1584 (Print)
ISSN 2695-1592 (Online)
DOI:10.52058/2708-7530-2022-11(18)

VĚDA A PERSPEKTIVY

No11(18)
2022

Ми з України

ISSN 2695-1584 (Print)

ISSN 2695-1592 (Online)

DOI: [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-11\(18\)](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-11(18))

Věda a perspektivy

№ 11(18) 2022

Praha, České republika
2022

Multidisciplinární mezinárodní vědecký magazín "Věda a perspektivy" je registrován v České republice. Státní registrační číslo u Ministerstva kultury ČR: E 24142. № 11(18) 2022. str. 328

Zveřejněno rozhodnutím akademické rady Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. (zápis č. 22/2022 ze dne 21. listopad 2022)

Vydavatel:

Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. , Česká republika
International Economic Institute s.r.o. Praha, České republika se sídlem V Lázních 688,
Jesenice 252 42
IČO 03562671 Praha, České republika
zastoupen Mgr. Markétou Pavlovou

Časopis vychází v rámci práce vydavatelské skupiny „Scientific Perspectives“ a s vědeckou podporou: veřejné organizace „Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration“, veřejné organizace „Association of Scientists of Ukraine“, Institut filozofie a sociologie Ázerbájdžánu Národní akademie věd (Baku, Ázerbájdžán)

Časopis je zařazen do mezinárodní vědeometrické databáze Index Copernicus (IC), mezinárodního vyhledávače Google Scholar a do mezinárodní vědeometrické databáze Research Bible

Šéfredaktor:
**Karel
Nedbálek -
doktor práv,
docent (Zlín,
Česká republika)**

**Zástupce
šéfredaktora:
Markéta Pavlova
- ředitel,
Mezinárodní
Ekonomický Institut (Praha,
České republika)**

**Dina Dashevskaya -
geolog,
geochemist
Praha, Česká
republika (Jeruzalém, Izrael)**

Členové redakční rady:

Jurij Kijkov - doktor informatiky, dr.h.c. v oblasti rozvoje vzdělávání (Teplice, Česká republika)

Vladimír Bačičin - docent ekonomie (Bratislava, Slovensko)

Peter Ošváth - docent práva (Bratislava, Slovensko)

Dina Dashevskaya - geolog, geochemik Praha, Česká republika (Jerusalem, Izrael)

Yevhen Romanenko - doktor věd ve veřejné správě, profesor, ctěný právník Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)

Iryna Zhukova - kandidátka na vědu ve veřejné správě, docentka (Kyjev, Ukrajina)

Oleksandr Datsiy - doktor ekonomie, profesor, čestný pracovník školství na Ukrajině (Kyjev, Ukrajina)

Badri Getchbaya - doktor ekonomie, profesor, docent na Batumi State University. Shota Rustaveli (Gruzie)

Laila Achmetová - doktorka historických věd, profesorka politologie, profesorka UNESCO, mezinárodní žurnalistiky a médií na žurnalistické fakultě Kazašské národní univerzity (KazNU). al-Farabi (Kazachstán)

Oleksandr Nepomnyashy - doktor věd ve veřejné správě, kandidát ekonomických věd, profesor, řádný člen Vysoké školy stavební Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)

Michał Tomasz - doktor věd, docent katedry geografie regionálního rozvoje, University of Gdańsk (Polsko)

Vladislav Fedorenko - doktor práv, profesor, DrHb - doktor habilitace práva (Polská akademie věd), čestný právník Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)

Články jsou vyvěšeny v redakci autora. Za obsah a pravopis zaslaných materiálů odpovídají autoři

OBSAH

SÉRIE “Veřejné správy”

- Денис Ковальський** 9
*КАДРОВІ РИЗИКИ В СИСТЕМІ КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ ОРГАНІВ
ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ*

SÉRIE “Ekonomika”

- Nataliia Kuznietsova, Yelyzaveta Saienko** 21
*COMPANIES TRANSNATIONALIZATION PROCESS FEATURES IN
THE INTERNATIONAL OIL MARKET*

- Вікторія Волошина-Сідей, Аліна Писарева** 37
*ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО
СТАНУ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ В УМОВАХ
ТРАНСФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ*

- Ольга Піхоцька, Надія Попович** 49
*ІНТЕРНЕТ-ТРЕЙДИНГ: СУТЬ, ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НА БІРЖОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ*

SÉRIE “Pedagogika”

- Tetiana Osadchenko** 62
*EXPERIMENTAL STUDY OF THE HEALTH PRESERVATION
COMPETENCY OF THE FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHER
EXPERIMENTAL RESEARCH OF HEALTH-SAVING COMPETENCE
OF PROSPECTIVE PRIMARY SCHOOL TEACHER*

- Дмитро Білай** 78
*ЗАПОБІГАННЯ ВИНИКНЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ БАР'ЄРІВ У
ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНЬОГО
ПРАЦІВНИКА СФЕРИ ПОСЛУГ*

Ольга Бутенко <i>ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ В УМАНСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ</i>	89
Олена Візірякіна <i>ВІДОБРАЖЕННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА МОБІЛЬНОГО ФАХІВЦЯ У РІЗНИХ СФЕРАХ ДІЯЛЬНОСТІ ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я</i>	101
Петро Волошин, Ганна Волошина <i>РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ПОЗАКЛАСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВИХОВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ</i>	111
Микола Гагарін, Геннадій Васильєв <i>ПОТЕНЦІАЛ ПОЗАШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ СПОРТИВНОГО СПРЯМУВАННЯ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ВОЛЬОВИХ ЯКОСТЕЙ ПІДЛІТКІВ</i>	124
Марина Єщенко <i>СТАН СФОРМОВАНOSTІ ГРОМАДЯНСЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ</i>	133
Максим Ковтанюк <i>ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ ФАХОВОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВЧИТЕЛЯ ІНФОРМАТИКИ У ПРАЦЯХ ВІТЧИЗНЯНИХ ВЧЕНИХ</i>	145
Оксана Кузіна <i>ПСИХІЧНІ ПРОЦЕСИ ЯК ОСНОВА ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ</i>	155
Світлана Лупінович <i>ТЕРАПЕВТИЧНИЙ АЛЬЯНС ФАХІВЦІВ І БАТЬКІВ ДІТЕЙ ІЗ ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ</i>	165
Марія Медведєва <i>ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІК ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТУ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ</i>	178

- Ольга Мельникова** 190
*ВИХОВАННЯ ЕМОЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ДОШКІЛЬНИКІВ
У КОНТЕКСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ПРЕВЕНТИВНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ
РОБОТИ В ЗДО У КРИЗОВИХ УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ*
- Андрій Семенов** 204
*МЕТОДИКА ОБЛІКУ ФАКТОРІВ ЗМАГАЛЬНОЇ НАДІЙНОСТІ У
СПЕЦІАЛЬНІЙ СИЛОВІЙ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ-ПАУЕРЛІФТЕРІВ*
- Ірина Серета, Вікторія Кисличенко, Анастасія Мирохіна** 217
*РІВНІ СФОРМОВАНОСТІ УМІНЬ І НАВИЧОК РЕПЛІКАЦІЇ
ДІАЛОГІЧНИХ ЄДНОСТЕЙ У ДІТЕЙ СТАРШОГО
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ
МОВЛЕННЯ ІІ РІВНЯ*
- Лариса Серих** 226
*РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В ЕСТЕТИЧНОМУ
ВИХОВАННІ ПІДЛІТКІВ У КОНТЕКСТІ ВЗАЄМОДІЇ ЗАКЛАДІВ
ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ТА ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ*
- Оксана Солтис** 235
*ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ПІДХОДІВ
АВТОРСЬКОЇ ТЕХНОЛОГІЇ М. М. ЄФІМЕНКА ТА ТРАДИЦІЙНОЇ
ТЕХНОЛОГІЇ Е. С. ВІЛЬЧКОВСЬКОГО*

SÉRIE “Právní vědy”

- Roman Burenko** 248
*THE PROBLEMS OF COMPETENCE OF ADMINISTRATIVE
COURTS OF UZBEKISTAN IN A SEPARATE CATEGORY OF CASES*
- Алла Предибайло** 260
*ПРАВО НА АВТОНОМІЮ ОСІБ ПОХИЛОГО ВІКУ:
МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ*
- Марія Яшарова, Катерина Аксьонова** 269
*ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ АНОНІМНОСТІ ТА ІДЕНТИФІКАЦІЇ В
ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ*

SÉRIE “Filologické vědy”

- Maryana Tomenchuk, Marta Martynovych** 282
*THE GENDER-SPECIFIC FEATURES OF THE PHRASEOLOGICAL
UNITS DENOTING “WOMAN”*

SÉRIE “Lékařské vědy”

- Svitlana Latsynska, Tetyana Dyklenko, Albert Vinnikov,
Olha Voronkova, Tetyana Shevchenko** 291
*INTENSITY OF IMMUNITY TO MEASLES, TETANUS AND
DIPHTHERIA AMONG THE POPULATION OF DNIPRO CITY*

SÉRIE “Umění”

- Марія Дяків, Олена Дяків** 300
*ЯВИЩЕ НЕОСЮРРЕАЛІЗМУ В ТВОРЧОСТІ МИТЦІВ
ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ*

- Станіслав Павлович** 314
*КЛАРНЕТ У ТРІО В. А. МОЦАРТА KV 498: ХУДОЖНЬО-
ВИРАЗОВІ, АНСАМБЛЕВІ МОЖЛИВОСТІ ТА ЇХ РЕАЛІЗАЦІЯ*

[https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-11\(18\)-145-154](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-11(18)-145-154)

Максим Ковтанюк

*викладач кафедри інформатики і інформаційно-комунікаційних технологій,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,
м. Умань, Україна,
<https://orcid.org/0000-0001-7059-6784>*

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ ФАХОВОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВЧИТЕЛЯ ІНФОРМАТИКИ У ПРАЦЯХ ВІТЧИЗНЯНИХ ВЧЕНИХ

Анотація. Основним завданням освіти сьогодення є підготовка здобувачів до сучасного життя. Учні мають навчитися критично мислити, аналізувати та опрацьовувати отриману інформацію, застосовувати її, робити висновки тощо. Для того, щоб учні здобули відповідні компетентності, уміння й навички, які допоможуть їм стати успішними та конкурентоспроможними, у сучасній парадигмі освіти застосовується компетентнісне навчання. Важливим завданням для педагога є реалізація такого навчання. Саме тому й сам педагог має володіти відповідними компетентностями та застосовувати їх у своїй професійній діяльності.

Відмічено, що коли йде мова про вчителя, який здійснює освітню діяльність з певного предмету, поруч із оволодінням загальними та професійними компетентностями постає питання здобуття ним фахової компетентності.

Відповідно до аналізу дефініцій «професійна компетентність учителя» та «фахова компетентність учителя», а також визначення поняття «фахова компетентність учителя інформатики» визначено, що компетентність педагога (або педагогічна компетентність) буде складатися із сукупності знань, умінь, навичок, досвіду, особистих якостей, ставлень, які будуть допомагати здійснювати дослідницьку, естетичну діяльність, здобувати нові знання самостійно, аналізувати діяльність здобувачів освітнього процесу, приймати рішення тощо. Отже, педагогічна компетентність педагога є одночасно його професійною та фаховою компетентністю.

Зазначаємо, що фахова компетентність вчителя окреслює здатність здійснювати освітню діяльність на основі отриманих знань та набутих умінь у процесі навчання відповідно до конкретної спеціальності.

Отже, сучасні заклади освіти на чолі з педагогами, в умовах сьогодення, коли наш багатостраждальний народ чинить опір агресору, мають не лише

забезпечувати якісний освітній процес, а й бути своєрідним майданчиком для створення наукових та освітніх онлайн-платформ, реалізації різних проєктів, створення інновацій, побудови індивідуальних освітніх траєкторій. Виконати дану місію можливо лише за умов високого рівня професійної та фахової компетентності педагога. Особливо це стосується майбутніх учителів інформатики, як найавторитетніших фахівців, які завжди знаходяться в авангарді наукових досягнень світової спільноти. Формування фахових компетентностей учителя інформатики відбувається через набуття ним компетентностей у галузі інформатики, суміжних з нею дисциплін, методики навчання інформатики, дидактики, дослідницької діяльності, психологічних та педагогічних основ реалізації освітнього процесу тощо. Саме формування цих компетентностей у майбутньому будуть визначати якість професійної діяльності вчителя інформатики.

Ключові слова: компетентність, професійна компетентність учителя, фахова компетентність учителя інформатики, здобувачі освіти.

Maksym Kovtaniuk

*Teacher of Informatics and Information and Communication Technologies,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University,
Uman, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0001-7059-6784>*

DEFINITION OF THE CONCEPTS OF THE PROFESSIONAL AND PROFESSIONAL COMPETENCE OF THE TEACHER OF INFORMATICS IN THE WORKS OF DOMESTIC SCIENTISTS

Abstract. The main task of education today is to prepare students for modern life. Students must learn to think critically, analyze and process the information received, apply it, draw conclusions, etc. In order for students to acquire the appropriate competences, abilities and skills that will help them become successful and competitive, the modern paradigm of education uses competency-based learning. An important task for a teacher is the implementation of such training. That is why the teacher himself must possess the relevant competencies and apply them in his professional activity. It is noted that when it comes to a teacher who carries out educational activities on a certain subject, next to the mastery of general and professional competences, the question of his acquisition of professional competence arises.

It is noted that when it comes to a teacher who carries out educational activities in a particular subject, the question of acquiring his professional competence is argued, along with mastering general and professional competences.

According to the analysis of the definitions "Professional Competence of the Teacher" and "Professional Competence of the Teacher", as well as the definition of "professional competence of the teacher of computer science" it is determined that the teacher's competence (or pedagogical competence) will consist of a set , attitudes that will help to carry out research, aesthetic activities, acquire new knowledge independently, analyze the activities of the educational process applicants, make decisions, etc. Therefore, the pedagogical competence of the teacher is at the same time his professional and professional competence.

It should be noted that the professional competence of the teacher outlines the ability to carry out educational activities on the basis of the acquired knowledge and acquired skills in the learning process in accordance with a particular specialty.

Therefore, modern education institutions, led by educators, in the face of today, when our long-suffering people resist the aggressor, should not only provide a quality educational process, but also be a kind of platform for creating scientific and educational online platforms, implementation, construction of individual educational trajectories. It is possible to fulfill this mission only under conditions of high level of professional and professional competence of the teacher. This is especially true for future computer science teachers as the most authoritative professionals who are always in the avant-garde of scientific achievements of the world community. Formation of professional competences of computer science teachers is due to the acquisition of competences in the field of computer science, related disciplines, methods of teaching computer science, didactics, research, psychological and pedagogical bases of realization of the educational process, etc. It is the formation of these competences in the future that will determine the quality of professional activity of the computer science.

Keywords: competence, professional competence of the teacher, professional competence of the teacher of computer science, education applicants.

Постановка проблеми. Основним завданням освіти сьогодні є підготовка здобувачів освіти до сучасного життя. Учні мають навчитися критично мислити, аналізувати та опрацьовувати отриману інформацію, застосовувати її, робити висновки тощо. Для того, щоб учні здобули відповідні компетентності, уміння й навички, які допоможуть їм стати успішними та конкурентоспроможними, у сучасній парадигмі освіти застосовується компетентнісне навчання. Важливим завданням для педагога є реалізація такого навчання. Саме тому й сам педагог має володіти відповідними компетентностями та застосовувати їх у своїй професійній діяльності.

Відповідно до професійного стандарту вчителя, який має надати змогу вчителям визначати чіткі орієнтири власного професійного розвитку,

сучасний педагог має володіти як загальними (громадянська, соціальна, культурна, лідерська та підприємницька), так і професійними (мовно-комунікативна, предметно-методична, інформаційно-цифрова, психологічна, емоційно-етична, педагогічне партнерство, інклюзивна, здоров'язбережувальна, проєктувальна, прогностична, організаційна, оцінювально-аналітична, інноваційна, рефлексивна, здатність до навчання впродовж життя) компетентностями вчителя. Тобто професійний стандарт дає змогу сучасним вчителям окреслити особисті професійні потреби та можливість їх задоволення. Проте, коли йде мова про вчителя, який здійснює освітню діяльність з певного предмету, поруч із оволодінням загальними та професійними компетентностями постає питання здобуття фахової компетентності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематикою дослідження понять «компетентність», «компетенція», «компетентнісний підхід», «професійна компетентність», «фахова компетентність» займалося багато вітчизняних науковців. Загальні означення понять «компетентність» та «компетенція» надали такі науковці, як: Головань М.С., Лейко С.В., Заблоцька О.С та інші. Поняття «компетентність» та «компетенція» розглядалися з точки зору професії викладача такими науковцями: Сергієнко Н.Ф., Леонтян М.А., Стрельников В., Лосєва Н.М. Проблематикою компетентнісного підходу займалися: Побірченко Н.С., Рудь М., Ягупов В., Свистун В., Радкевич В.О., Лунячек В.Е. Сутність поняття «професійна компетентність» вивчали: Головань М.С., Гриньова В.М., Гуць Г.М., Сергієнко Н.Ф., Свистун В.І., Ягупов В.В., а поняття «фахової компетентності» розглядали такі науковці, як: Михаськова М.А., Свистун В.І., Воевода А.Л., Чемерис О.С., Шевченко І.А., Мосейко Ю.В.

Мета статті - полягає в аналізі дефініцій «професійна компетентність учителя» та «фахова компетентність учителя» та визначенні поняття «фахова компетентність учителя інформатики».

Виклад основного матеріалу. У науково-педагогічній літературі компетентність є характеристикою особи, яка надає їй право вирішувати певні завдання, виносити рішення, судження у певній галузі, при цьому основою цієї характеристики є знання, вміння, досвід соціально-професійної діяльності людини. Відповідно компетентність педагога (або педагогічна компетентність) буде складатися із сукупності знань, умінь, навичок, досвіду, особистих якостей, ставлень, які будуть допомагати здійснювати дослідницьку, естетичну діяльність, здобувати нові знання самостійно, аналізувати діяльність здобувачів освітнього процесу, приймати рішення тощо. Отже, педагогічна компетентність педагога є одночасно його професійною та фаховою компетентністю.

Порівнюючи визначення вітчизняних науковців щодо поняття «професійна компетентність» та «фахова компетентність» ми отримали наступні результати (табл. 1 та табл. 2).

Таблиця 1

Визначення поняття «професійна компетентність» у вітчизняній літературі

Науковець	Визначення «професійна компетентність»
Головань М.С. [2]	«Професійна компетентність викладача ВНЗ – це складне інтегративно-динамічне особистісне утворення, що складається з ієрархічно взаємопов'язаних функціонально-особистісного і структурно-особистісного ресурсів, що виявляються у рівні розвитку основних (когнітивного та діяльнісного) і підтримуючих (мотиваційного, емоційно-вольового та ціннісно-рефлексивного) компонентів, що дозволяють викладачу впевнено реалізовувати посадові функції адекватно до ситуації».
Гриньова В.М. [2]	«Професійна компетентність – якісна характеристика рівня оволодіння особистістю своєю професійною діяльністю, яка передбачає: усвідомлення своїх спонукань до цієї діяльності (потреб, інтересів, прагнень, ціннісних орієнтацій, мотивів діяльності, уявлень про свої соціальні ролі); оцінювання своїх особистісних властивостей та якостей як спеціаліста (професійних знань, умінь, навичок, професійно значущих якостей), регулювання на цій основі свого професійного становлення».
Гуць Г.М. [4]	«Професійна компетентність – це інтегративна якість фахівця, що включає рівень оволодіння знаннями, вміннями, навичками і такими компонентами професійної майстерності, як професійні здібності і професійно важливі якості особистості».
Свистун В.І. [9] і Ягупов В.В. [13]	«...системне інтегральне явище щодо суб'єкта професійної діяльності, що включає не тільки його професійні та фахові знання, навички, вміння, професійно важливі якості, професійний і фаховий досвід, які забезпечують успішну реалізацію посадових компетенцій, але і мотиваційну готовність і позитивне ставлення до цілей, завдань, змісту, методик, технологій, засобів і результатів своєї професійної діяльності».
Сергієнко Н.Ф. [10]	«..інтегроване професійно особистісне утворення, в якому внутрішні ресурси людини, її особисті якості та здібності розглядаються як джерело й критерії ефективної предметної діяльності в системі освіти».

Таблиця 2

Визначення поняття «фахова компетентність» у вітчизняній літературі

Науковець	Визначення «фахова компетентність»
Михаськова М.А. [7]	«фахова компетентність»: здатність до освітньої діяльності на основі знань, набутих умінь, у відповідності з суспільними вимогами та ціннісними орієнтаціями.
Свистун В.І. [9]	«фахова компетентність»: підготовленість до виконання трудової діяльності за конкретною спеціалізацією в межах певної спеціальності.
Воєвода А.Л. [1]	«фахова компетентність»: системна властивість особистості вчителя, що виявляється у володінні фаховими компетенціями, в умінні застосовувати набуті знання та вміння в професійній діяльності, здатності досягати значимих результатів в організації процесу навчання.
Чемерис О.С. [12]	«фахова компетентність»: набір фахових знань, необхідних для розв'язання соціально-економічних, політичних, екологічних, культурологічних, правових та інших проблем у межах поставлених цілей.
Шевченко І.А. [13]	«фахова компетентність»: набір знань, умінь, навичок та практичний досвід, які необхідні вчителю, щоб бути обізнаним, досвідченим у справі, виявляти власне ставлення до виконання своїх професійних обов'язків, педагогічну майстерність, хист та необхідні особистісно-професійні якості.
Мосейко Ю.В. [8]	«фахова компетентність»: інтегральна якість особистості, яка виявляється в її загальній здатності та готовності до діяльності, що ґрунтується на цілісному комплексі знань, умінь і навичок та досвіді, набутих у процесі навчання й соціалізації та орієнтованих на самостійну й успішну участь у професійній діяльності.

Отже, якщо ми говоримо за професійну компетентність вчителя, то маємо на увазі взаємодію когнітивного, діяльнісного, мотиваційного, емоційно-вольового та ціннісно-рефлексивного компонентів. Професійна

компетентність має об'єднувати професійну майстерність, професійні здібності та професійні якості особистості. А особисті якості та здібності постають джерелом та критерієм ефективної освітньої діяльності.

При цьому фахова компетентність вчителя окреслює здатність здійснювати освітню діяльність на основі отриманих знань та набутих умінь у процесі навчання відповідно до конкретної спеціальності.

Тому погоджуємося з висновками Л. Дзигаленко, яка здійснюючи понятійно-змістовий аналіз визначень «фахова компетентність» і «професійна компетентність» приходять до висновку, що ці два поняття тісно пов'язані між собою, зокрема фахова компетентність учителя існує у межах професії педагога. Тобто професійна компетентність містить те загальне, що характерне для діяльності всіх вчителів, а фахова – відображає особливості спеціальності, профілю, предмета тощо.

Саме тому, в умовах сьогодення, підготовка сучасного вчителя інформатики вимагає змін до методів та форм навчання, підходів та засобів, а також використання нових педагогічних технологій, що будуть сприяти формуванню професійної та фахової компетентностей здобувачів освіти [6].

Я. Сікора досліджуючи проблеми формування професійної компетентності майбутнього вчителя інформатики наголошує на тому, що «професійна компетентність вчителя інформатики – це система знань та умінь, оволодіння якими дозволить розв'язувати типові професійні задачі, а також проблеми, що виникають в реальних ситуаціях його педагогічної діяльності як вчителя-предметника, здатність вчителя до професійного та особистісного зростання» [11].

Висновки. Отже, сучасні заклади освіти на чолі з педагогами, в умовах сьогодення, коли наш багатостраждальний народ чинить опір агресору, мають не лише забезпечувати якісний освітній процес, а й бути своєрідним майданчиком для створення наукових та освітніх онлайн-платформ, реалізації різних проєктів, створення інновацій, побудови індивідуальних освітніх траєкторій. Виконати дану місію можливо лише за умов високої професійної та фахової компетентності педагога. Особливо це стосується майбутніх учителів інформатики, як найавторитетніших фахівців, які завжди знаходяться в авангарді наукових досягнень світової спільноти. Формування фахових компетентностей учителя інформатики відбувається через набуття ним компетентностей у галузі інформатики, суміжних з нею дисциплін, методики навчання інформатики, дидактики, дослідницької діяльності, психологічних та педагогічних основ реалізації освітнього процесу тощо. Саме формування цих компетентностей у майбутньому будуть визначати якість професійної діяльності вчителя інформатики.

Література:

1. Воевода А.Л. Формування фахової компетентності майбутніх учителів математики засобами розвитку пізнавальної активності : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М.Коцюбинського. Вінниця, 2009. 20 с.
2. Головань М.С. Професійна компетентність викладача вищого навчального закладу. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія: Педагогіка і психологія*. 2014. № 44(3). С. 79–88.
3. Гриньова В. М. Про співвідношення понять «професіоналізм», «професійна культура», «професійна компетентність», «професійна підготовка». *Педагогіка та психологія*. 2014. № 45. С. 74–84.
4. Груць Г. М. Особистість і професійна компетентність педагога в сучасній освіті. *Професійна компетентність учителя нової української школи: формування, розвиток та удосконалення* : матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. 22 трав. 2020 р. Тернопіль : ТНПУ, 2020. С. 6–8.
5. Жалдак М.І., Ю.С. Рамський, М.В. Рафальська. Модель системи соціально-професійних компетентностей вчителя інформатики. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія № 2. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання*. 2006. № 7(14). С. 185.
6. Осадча К. П. Засоби формування професійної компетентності майбутніх учителів інформатики. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2010. № 3. С.
7. Михаськова М.А. Формування фахової компетентності майбутнього вчителя музики : дис. ... кан. пед. наук : 13.00.02 / Ніжинський держ. педагогічний ун-т ім. М.Гоголя., Ніжин, 2007. 228 с.
8. Мосейко Ю.В. Формування фахової компетентності майбутніх інженерів-металургів у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Запоріжжя, 2010. 20 с.
9. Свистун В.І. Підготовка майбутніх фахівців аграрної галузі до управлінської діяльності : монографія. Київ : Наук.- метод. центр аграрної освіти, 2006. 343 с.
10. Сергієнко Н.Ф. Професійна компетентність сучасного вчителя. *Теорія та методика управління освітою*. 2011. № 5. URL: www.nbu.gov.ua/old/jrn/ejournals/ttmuo/2015/24.pdf.
11. Сікора Я. Б. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя інформатики. *Професійна підготовка вчителів в умовах упровадження кредитно-модульної системи* : матеріали Всеукр. наук.-метод. конф., 2007 р. Київ : КМПУ ім. Б. Д. Грінченка, 2007. С. 49–53.
12. Чемерис О.С. Теоретичне обґрунтування групової дієвої компетентності органів державного управління та місцевого самоврядування. *Актуальні проблеми державного управління*. 2000. № 4. С. 8–22.
13. Шевченко І.А. Сучасні підходи до визначення сутності поняття фахова компетентність учителів природничих дисциплін. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2012. № 32. С. 500–505. URL: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=QDDij30AAAAJ&hl=uk>.
14. Ягупов В.В., Свистун В.І. Компетентнісний підхід до підготовки фахівців у системі вищої освіти. *Наук. зап. Нац. ун-ту «Києво-Могилянська академія»*. 2007. т. 71. С.3–8.

References:

1. Voievoda, A.L. (2009). Formuvannia fakhovoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv matematyky zasobamy rozvytku piznavalnoi aktyvnosti [Formation of professional competence of future mathematics teachers by means of cognitive activity development]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Vinnytsia: Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University [in Ukrainian].

2. Holovan, M.S. (2014). Profesiina kompetentnist vykladacha vyshchoho navchalnoho zakladu [Professional competence of a teacher of a higher educational institution]. *Problemy suchasnoi pedahohichnoi osvity. Serii: Pedahohika i psykhohiia – Problems of modern pedagogical education. Series: Pedagogy and psychology*, 44(3), 79-88 [in Ukrainian].

3. Hrynova, V. M. (2014). Pro spivvidnoshennia poniat «profesionalizm», «profesiina kultura», «profesiina kompetentnist», «profesiina pidhotovka» [On the relationship between the concepts of "professionalism", "professional culture", "professional competence", "professional training"]. *Pedahohika ta psykhohiia – Pedagogy and psychology*, 45, 74-84 [in Ukrainian].

4. Hruts, H. M. (2020). Osobystist i profesiina kompetentnist pedahoha v suchasni osviti [Personality and professional competence of a teacher in modern education]. *Materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet konferentsii «Profesiina kompetentnist uchytelia novoi ukrainskoi shkoly: formuvannia, rozvytok ta udoskonalennia» – International scientific and practical internet conference «Professional competence of the teacher of the new Ukrainian school: formation, development and improvement»*. (pp. 6-8). Ternopil: TNPU [in Ukrainian].

5. Zhaldak, M.I., & Ramskyi, Yu.S., & Rafalska, M.V. (2006). Model systemy sotsialno-profesiinykh kompetentnosti vchytelia informatyky [Model of the system of socio-professional competences of the informatics teacher]. *Kompiuterno-orientovani systemy navchannia – Computer-oriented learning systems*, 4, 185 [in Ukrainian].

6. Osadcha, K. P. (2010). Zasoby formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv informatyky [Means of formation of professional competence of future informatics teachers]. *Informatsiini tekhnologii i zasoby navchannia – Information technologies and teaching aids*, 3, 150 [in Ukrainian].

7. Mykhaskova, M.A. (2007). Formuvannia fakhovoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia muzyky [Formation of professional competence of the future music teacher]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Nizhyn: Nizhyn Mykola Gogol State University [in Ukrainian].

8. Moseiko, Yu.V. (2010). Formuvannia fakhovoi kompetentnosti maibutnikh inzheneriv-metalurhiv u protsesi vvychennia profesiino oriientovanykh dystsyplin [Formation of professional competence of future metallurgical engineers in the process of studying professionally oriented disciplines]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Zaporizhzhia [in Ukrainian].

9. Svystun, V.I. (2006). *Pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv ahrarnoi haluzi do upravlinskoii diialnosti [Training of future specialists in the agrarian industry for managerial activities]*. Kyiv: Scientific and methodological center of agricultural education [in Ukrainian].

10. Serhienko, N.F. (2011). Profesiina kompetentnist suchasnoho vchytelia [Professional competence of a modern teacher]. *Teoriia ta metodyka upravlinnia osvitoiu – Theory and methodology of education management*, 5. Retrieved from URL:www.nbu.gov.ua/old/jrn/ejournals/ttmuo/2015/24.pdf [in Ukrainian].

11. Sikora, Ya. B. (2007). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia informatyky [Formation of professional competence of the future computer science teacher]. *Materialy Vseukrainskoi naukovo-metodychnoi konferentsii «Profesiina pidhotovka vchyteliv v umovakh uprovdzhennia kredytno-modulnoi systemy» – Materials of the All-Ukrainian scientific and methodical conference «Professional training of teachers in the context of the implementation of the credit-module system»*. (pp. 49-53). Kyiv : Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University [in Ukrainian].

12. Chemerys, O.S. (2000). Teoretychne obgruntuvannia hrupovoi diievoi kompetentnosti orhaniv derzhavnoho upravlinnia ta mistsevoho samovriaduvannia [Theoretical substantiation of group effective competence of state administration and local self-government bodies]. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia – Actual problems of public administration*, 4, 8-22 [in Ukrainian].

13. Shevchenko, I.A. (2012). Suchasni pidkhody do vyznachennia sutnosti poniattia fakhova kompetentnist uchyteliv pryrodnych dystsyplin [Modern approaches to defining the

essence of the concept of professional competence of science teachers]. *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy* – *Modern information technologies and innovative teaching methods in training specialists: methodology, theory, experience, problems*, 32, 500-505. Retrieved from URL: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=QDDij30AAAAAJ&hl=uk> [in Ukrainian].

14. Yahupov, V.V. & Svystun, V.I. (2007). Kompetentnisnyi pidkhid do pidhotovky fakhivtsiv u systemi vyshchoi osvity [A competent approach to the training of specialists in the higher education system]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Kyievo-Mohylianska akademiia"* – *Scientific notes of the National University "Kyiv-Mohyla Academy"*, 71, 3-8 [in Ukrainian].